

การจัดตกแต่งด้วยสับประดาสี

สับประดาสีเป็นไม้ประดับที่นิยมนำมาจัดประดับตกแต่งสวน ทั้งการจัดลงในพื้นที่ ใส่กระถางตั้งบนโต๊ะ หรือใส่กระถางแขวน หรือนำไปผูกติดกับต้นไม้อื่นทำให้ดูมีมิติ สวยโดดเด่น หรือแม้กระทั่งการนำไปปลูกริมหน้าต่าง หรือริมระเบียงห้อง แต่ต้องเป็นชนิดที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับแสงแดด และเป็นแสงที่ระดับใด เพื่อที่จะช่วยยืดอายุของต้นไม้ได้ หรือหากชอบสไตล์การแขวนติดบนกำแพง ก็สวยแปลกตา ด้วยสีสันทันที่หลากหลายนอกจากจะเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีให้กับพื้นที่บริเวณนั้น

กล่าวโดยสรุป สับประดาสีเป็นพืชที่มีเอกลักษณ์และความงามที่เฉพาะตัว มีสีสันทันให้เลือกหลากหลาย ทนต่อสภาพแวดล้อมและอากาศได้เป็นอย่างดี เลี้ยงง่าย โรคน้อย ออกดอกสวย มีหลายสายพันธุ์ให้เลือก แต่สิ่งสำคัญควรเริ่มจากการมีใจรักที่จะปลูก จากนั้นศึกษาชนิดของพันธุ์ต่าง ๆ จะเลี้ยง และสถานที่ปลูก หากสถานที่ปลูกเหมาะสมกับพันธุ์ของต้นไม้ สับประดาสีสามารถเติบโตให้สีสันทันได้อย่างสวยงาม เพิ่มความสดใสให้พื้นที่พักอาศัยบริเวณห้องได้เป็นอย่างดี

ข้อมูล

ภวพล ศุภนันท์นานนท์. 2556. BROM mania รวมพลคนรักสับประดาสี กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บ้านและสวน. ประเทศไทย 244 หน้า
www.baanlaesuan.com/37467/plant-scoop/daily-guide-3
www.condonewb.com/lifestyle/468 รู้จัก-ต้นสับประดาสี-ต้นไม้ปลูกง่าย-มีสไตล์สวยทนทาน
www.livingpop.com/air-plant
www.palangaset.com/ไม้ดอกไม้ประดับ/วิชา-พันธุ์ไม้-เตียนสับประดาสี
www.palangaset.com/สับประดาสีพันธุ์ต่าง ๆ
www.tonmailaesuan.com/2018/08/new-hybrid
www.thaigreenagro.com/กุซมานี-uzmania

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- ที่ปรึกษา : นายวุฒิชัย ชินวงศ์
 ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
 นางมาลินี ยูวนานนท์
 ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร
- เรียบเรียง : นางพิสมัย พังวิกรีย์
 ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมไม้ดอกและไม้ประดับ
 นางสุริพันธุ์ สุวรรณเมฆ
 นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
 กลุ่มส่งเสริมไม้ดอกและไม้ประดับ
 สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร
- บรรณาธิการ : นางสาวพนิดา อธรรมสุภกิจ
 ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร
 นางสาวอำไพพงษ์ เกษะเทียน
 นักวิชาการเผยแพร่ชำนาญการ
 กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร
 สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
- ออกแบบ : นายเรืองเดช ศรีวัฒน์
 นายช่างศิลป์ปฏิบัติงาน
 กลุ่มศิลปกรรมส่งเสริมการเกษตร
 สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
- พิมพ์ที่ : กลุ่มโรงพิมพ์ สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
 ปีที่พิมพ์ : พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2564 จำนวน 1,000 แผ่น
 จัดพิมพ์ : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สับประดาสี (Bromeliads) เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว อยู่ในวงศ์สับประดาสี (BROMELIACEAE) มีถิ่นกำเนิดในแถบอเมริกาเหนือ อเมริกากลางถึงอเมริกาใต้ มีประมาณ 56 สกุล และมากกว่า 3,000 ชนิด ต้นนิยมนำเข้ามาในประเทศไทยสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จากข้อความของ Berthold Laufer ที่บันทึกไว้ในหนังสือ The American Plant Migrations อย่างชัดเจนว่ามีผู้ปลูกเลี้ยงสับประดาสีแล้วในช่วงนั้น แต่ไม่ปรากฏแน่ชัดว่าใครเป็นผู้นำสับประดาสีสกุลอื่นๆ มาใช้จัดสวน หรือปลูกเลี้ยงเป็นงานอดิเรก

สับประดาสี เป็นพืชที่ทนกับสภาพอากาศได้ดี สามารถเจริญเติบโตได้ในป่าดิบชื้น จนถึงสภาพแวดล้อมที่แห้งแล้งทะเลทราย มีหลากหลายพันธุ์ สับประดาสีมีรูปร่าง ขนาด และสีสันทันสวยงาม ลักษณะใบมีหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่ใบกว้างจนถึงใบแคบคล้ายใบหญ้า ลักษณะขอบใบมีทั้งขอบใบเรียบ ขอบใบหยัก และขอบใบเป็นหนาม ใบจะทับกันแน่น โดยรอบฐาน ทำให้ส่วนยอดของสับประดาสีดูคล้ายมีอ่างน้ำอยู่ตรงกลางยอดน้ำที่ขังอยู่บนยอดจะช่วยกักเก็บน้ำไว้ให้ใช้ในช่วงอากาศแห้ง สับประดาสีเป็นพันธุ์ไม้ชนิดอิงอาศัย ระบบรากมีทั้งแบบที่เป็นรากฝอยและบางสายพันธุ์ก็มีระบบรากที่คล้ายกับระบบรากที่พบในกล้วยไม้ไม่เพื่อพวงลำต้นรากใช้ยึดเกาะกิ่งไม้ ซากไม้ หรือแม้แต่ก้อนหินเพื่อความชื้นและเศษซากพืชเปื่อยย่อยที่ถมสามารถเป็นที่ยึดเกี่ยวได้

นอกจากนี้ สับประดาสีสามารถดูดซับสารพิษ ซึ่งต้นไม้จะคายก๊าซออกซิเจนออกมาตอนกลางวันและดูดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์กลับเข้าไปแทน ดังนั้น การวางประดับในห้องนั่งเล่นหรือห้องนอนจะไม่เป็นอันตราย

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ปัจจุบันตลาดของสับประดสีทั้งในประเทศและต่างประเทศกำลังขยายตัว เนื่องจากสวยงาม เลี้ยงง่าย โรคและแมลงเข้าทำลายน้อย ที่สำคัญ คือ มีอายุในการใช้งานประดับตกแต่งสถานที่ได้นาน จึงได้รับความนิยมใช้ตกแต่งสวนทั้งภายใน และภายนอกอาคาร และขยายพันธุ์ด้วยหน่อได้เร็ว สับประดสีจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับเกษตรกรในการปลูกเลี้ยงเป็นอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน

ตัวอย่างสกุลสับประดสี

1. *Neoregelia* เป็นสับประดสีที่มีความเด่นในเรื่องฟอร์มใบ การเรียงตัวของใบที่เวียนเป็นวงกลม ใบกระจุกแบบกุหลาบซ้อน สีสีนสวยงาม มีให้เลือกเป็นจำนวนมาก ขนาดใบกว้างมาก และค่อนข้างแบน ใบที่อยู่รอบๆ ช่อดอก มักจะมีสีสดใส และมีหลายพันธุ์ที่มีแถบเส้นลวดลายบนใบ ใบที่อยู่ใกล้ช่อดอก มักมีสีแตกต่างจากใบที่อยู่ถัดออกไป ช่อดอกออกแบบต้นๆ ตรงกลางถ้วย หรือออกตรงกลางใบที่ออกเป็นกระจุก ซึ่งมักจะมีย่าน้ำซึ่งอยู่ภายใน

2. *Billbergia* เป็นสับประดสีที่ไม่มีหลายสี แต่มไปด้วยจุดประ บางต้นไม่มีลายเขี้ยวสีขาวยหรือสีเขียว เมื่อใกล้เวลาออกดอกใจกลางของต้นจะเปลี่ยนเป็นสีแดงระเรื่อ ดอกสวย ไม่มีกลิ่น

3. *Aechmea* เป็นสับประดสีที่ดอกมีโครงสร้างขนาดใหญ่ ใบใหญ่ และแข็งแรง ใบตั้งชัน บางชนิดมีลวดลายบนดอก

4. *Guzmania* เป็นสับประดสีที่โดดเด่นทั้งใบและช่อดอกที่สูง มีใบประดับสีสดฉูดฉาด อายุการใช้งานทนทาน

5. *Cryptanthus* เป็นสับประดสีที่มีใบยาว โคนใบกว้างปลายใบแหลม หากมองจากด้านบนคล้ายดาวสามารถแตกหน่อที่โคนต้นและกาบใบ มีดอกสีขาวอยู่ภายในกาบใบ

6. *Tillandsia* หรือสับประดอากาศ เป็นสับประดสีที่มีใบสีเขียวอ่อน ใบจะเป็นเส้นโค้ง หรือเป็นเส้นหยักมีปลายแหลม เป็นไม้ที่กำลังได้รับความนิยม เพราะปลูกง่าย วางไว้หรือยึดติดกับวัสดุโดยไม่ต้องใช้ดินก็สามารถเติบโตได้ เพราะทิลแลนด์เซียจะใช้ใบในการดูดสารอาหาร และน้ำ แต่ใช้รากในการยึดเกาะเท่านั้น

การปลูกและการขยายพันธุ์สับประดสี

ในที่นี้จะกล่าวถึง 2 วิธี คือ การแยกหน่อและการเพาะเมล็ด

• วิธีแยกหน่อ

เมื่อสับประดสีออกดอกจะให้หน่อ ประมาณ 7 - 8 กิ่ง สำหรับวิธีการแยกหน่อสามารถทำได้โดยใช้มีดหรือกรรไกรตัดกิ่ง ตัดให้ชิดโคนหน่อของต้นแม่ แล้วนำไปปลูกในกระถางที่มีกาบมะพร้าวสับเพื่อเป็นวัสดุปลูก ซึ่งข้อดีของการใช้กาบมะพร้าวคือ แหบไม่ต้องเปลี่ยนวัสดุปลูกหรือจะใช้อิฐมอญทุบให้แตกเป็นก้อนเล็ก ๆ ก็สามารถนำมาเป็นวัสดุปลูกได้เช่นกัน ต้นสับประดสีไม่จำเป็นต้องใช้ดินปลูก เนื่องจากเป็นพืชแบบรากอากาศจึงต้องการเครื่องปลูกที่เบาและระบายน้ำได้ดี การใช้ดินปลูกอาจจะทำให้ต้นเน่าได้

• วิธีเพาะเมล็ด

การขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเมล็ด มีข้อดีคือ ได้ลูกที่มีความหลากหลาย ต้นที่ได้ไม่เหมือนกัน โดยวิธีการสังเกตเมล็ดที่สามารถนำมาเพาะได้จะออกสีม่วงๆ เปล่ง บิ๊บแล้วเมล็ดจะแดงออกมา จากนั้นให้นำเมล็ดมาล้างน้ำ ล้างให้เหลือแต่เมล็ดเพียงอย่างเดียว แต่ถ้าเป็นสกุลนีโอเรเจลีย เมล็ดจะมีขนาดเล็กกว่าสายพันธุ์อื่น ๆ เราจะปลูกโดยการโรยเมล็ดลงในที่เพาะได้เลย ส่วนสกุลแอคเมีย เมล็ดจะค่อนข้างใหญ่ เราสามารถหยิบทีละเมล็ดใส่ในที่เพาะได้เช่นกัน ใช้เวลาเพาะประมาณ 2 เดือน แล้วจึงทำการแยกปลูกลงกระถาง

การดูแลรักษาสับประดสี

• สภาพพื้นที่ปลูก

สภาพพื้นที่ปลูกที่เหมาะสมสำหรับสับประดสี คือชื้นแต่ไม่แฉะ ต้องการแสงมากแต่ต้องไม่ร้อน ถ้าเป็นไปได้ควรปลูกในบริเวณที่ได้รับแดดครึ่งวันเช้าจะดีกว่าแดดบ่าย และสามารถปลูกไว้กลางแจ้งได้ แต่ในช่วงฤดูร้อน ควรพรางแสงให้มากขึ้น เช่น หากปลูกไว้ใต้ชานเสียดำพรางแสง 60 เปอร์เซ็นต์ ให้ใช้ร่มตาข่ายสีฟ้าซึ่งด้านล่างชานเพิ่มเติมเข้าไปเพื่อช่วยตัดแสงที่ลงมาให้น้อยลง ช่วยป้องกันใบไหม้ได้

• การให้น้ำ

หากให้น้ำประปรายควรชังน้ำทิ้งไว้ 2 วัน เพื่อให้คลอรีนระเหยออก เนื่องจากเมื่อรดน้ำแล้วน้ำซึ่งบริเวณปลายใบคลอรีนจะไปกัดใบทำให้ใบไหม้เป็นสีน้ำตาลได้ รวมทั้งการรดน้ำลงบนยอดโดยตรงจะมีผลต่อการแตกยอดอ่อนได้เช่นกัน โดยธรรมชาติของพืชกลุ่มนี้ไม่ต้องการน้ำมาก จึงไม่ต้องรดน้ำมากเกินไป

• วัสดุปลูก

อาจใช้รากขยาผ้าสีตา กาบมะพร้าวสับหรือขี้เลื่อยที่แช่น้ำไว้ 3 วันให้ยางออกหมด ซึ่งหากนำมาใช้ทันทีจะมีผลทำให้บริเวณโคนต้นที่ชิดกับผิวดินแสดงอาการผิปกติหรืออาการเน่าคอดิน ผสมกับถ่านและอิฐมอญทุบ หรือหินภูเขาไฟ

• ปุ๋ย

สามารถให้ปุ๋ยละลายช้าได้กับสับประดสีทุกชนิด แต่ไม่ควรมากและบ่อย เพราะจะทำให้ใบยาว เสียวรูปทรงเทคนิคการให้ปุ๋ยสำหรับสับประดสี (รวมถึงไม้ประดับใบทั่วไป) ควรให้ในช่วงเย็น เนื่องจากในช่วงกลางวันอีก 12 ชั่วโมงปุ๋ยที่ยังอยู่ในรูปสารละลาย ซึ่งต้นไม่จะดูดซึมไปใช้ไม่ได้ดี ขณะที่หากให้ปุ๋ยในช่วงเช้าเมื่อถึงตอนสายแดดเริ่มแรงขึ้นจะทำให้ปุ๋ยระเหยเร็วจนหมด ทำให้ต้นไม่นำไปใช้ได้ไม่เต็มที่ และบนใบจะมีคราบปุ๋ย

